

Andrzej Radzewicz-Winnicki

Recenzja pracy zbiorowej pod redakcją Stanisława Juszczyka "Twórczy rozwój nauczyciela", która ukazała się w wydawnictwie IMPULS w Krakowie w 1996 r.

Nauczyciel i Szkoła 1 (2), 107-110

1997

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Andrzej RADZIEWICZ-WINNICKI

**Recenzja pracy zbiorowej
pod redakcją Stanisława Juszczyka
Twórczy rozwój nauczyciela,
która ukazała się w Wydawnictwie IMPULS
w Krakowie w 1996 r.**

Najnowsza praca zbiorowa przygotowana do druku przez prof. dr. hab. Stanisława Juszczyka, reprezentującego akademicki ośrodek nauk o wychowaniu Uniwersytetu Śląskiego, powstała z inspiracji specjalnie powołanego Komitetu Organizacyjnego. W skład komitetu weszły następujące osoby: prof. dr hab. Stanisław Juszczyk (przewodniczący), prof. dr hab. Maria T. Michalewska, doc. dr Kazimierz Czarnecki, dr Piotr Kowolik oraz dr Jan Łysek. Członkowie Komitetu w związku z siedemdziesiątą rocznicą urodzin oraz trzydziestopięcioleciem pracy naukowej Henryka Moroza, profesora zwyczajnego Uniwersytetu Śląskiego, dziekana Wydziału Pedagogiki i Psychologii, kierownika Katedry Pedagogiki Wczesnoszkolnej – zorganizowali 6 stycznia 1996 ogólnopolskie sympozjum naukowe na temat: „Twórczy rozwój nauczyciela”. Zaproszono do udziału w sympozjum reprezentantów czołowych jednostek organizacyjnych zajmujących się szeroko rozumianymi problemami edukacji, przedstawiciele Ministerstwa Edukacji Narodowej, PAN, Rektora i Prorektorów Uniwersytetu Śląskiego, Dziekanów Wydziałów macierzystej uczelni oraz społeczność akademicką Wydziału Pedagogiki i Psychologii.

Podczas sympozjum zostały wygłoszone: posłanie Ministra Edukacji Narodowej oraz gratulacje i refleksje na temat półwiecza pracy nauczycielskiej i poszukiwań naukowo-badawczych Jubilata. Wystąpili profesorowie będący znakomitymi przedstawicielami różnych środowisk akademickich pedagogiki polskiej,

z którymi współpracował i nadal współpracuje Profesor Henryk Moroz. Istota i sens działalności dydaktyczno-wychowawczej i naukowo-badawczej Profesora stały się punktem wyjścia do szerokiej dyskusji na temat problemów współczesnej pedagogiki polskiej oraz roli, pozycji i twórczego rozwoju nowoczesnego nauczyciela. Przemyślenia, koncepcje, uwarunkowania i kierunki takiego rozwoju zostały przez uczestników sympozjum zawarte w przedstawionych artykułach zebranych w omawianym opracowaniu. Postanowiono uświetnić ów jubileusz wydaniem obszernej pracy zbiorowej, poświęconej i dedykowanej Człowiekowi, któremu należy przyznać znaczący udział w tworzeniu nowej subdyscypliny w Polsce, jaką jest pedagogika wczesnoszkolna. W rezultacie do rąk Czytelnika trafia bardzo interesująca publikacja, która z pewnością zostanie zauważona nie tylko przez ekspertów, lecz także przez rzeszę nauczycieli i studentów.

Praca składa się z wprowadzenia (opracowanego przez redaktora naukowego tomu, w którym omówiono cel i koncepcję całej pracy, a ponadto przedstawiono zawartość treściową poszczególnych artykułów, przytoczonych życzeń i gratulacji przesłanych Jubilatowi) oraz 15 rozdziałów. Odrębny rozdział „Twórcze i aktywne życie Prof. zw. dr. hab. Henryka Moroza” autorstwa Stanisława Palki, zawiera podstawowe informacje dotyczące Osoby, której dedykowano przedmiotową książkę.

Recenzowana praca jest obszernym przykładem metodologicznych problemów, badań i analiz prowadzonych w poszukiwaniu istoty pedagogicznego nowatorstwa, stanowi zarazem dobry przykład przeglądu stanowisk dotyczących idei nauczyciela twórczego. Jest zarazem prezentacją dorobku kilku ośrodków akademickich, z uwzględnieniem dobrze pojętej interdyscyplinarnej współpracy. Praca zawiera w znacznej mierze wiele znaczących uogólnień teoretycznych. Trudno się temu dziwić, bowiem Komitet Organizacyjny odniósł sukces szczególny zapraszając do udziału w podjętym przedsięwzięciu kilka wybitnych osobistości ze świata nauki reprezentującego różne subdyscypliny pedagogiczne. Wymieńmy tylko kilku – spoza lokalnego środowiska akademickiego, ale współdecydujących z nim – a to już będzie świadczyć o wizerunku ogólnym całego opracowania. Są to: prof. dr hab. Kazimierz Denek, prof. dr hab. Wojciech Kojs, prof. dr hab. Stanisław Palka i inni.

Z obowiązku recenzenta wymieniam tytuły kolejno następujących po sobie opracowań:

Stanisław Palka: *Twórcze i aktywne życie prof. zw. dr. hab. Henryka Moroza*,
Wojciech Kojs: *Niektóre źródła i aspekty twórczej działalności nauczyciela*,
Henryk Moroz: *Rozwijanie twórczości w procesie kształcenia nauczycieli*,
Kazimierz Denek: *Kształtowanie i doskonalenie nauczyciela w kontekście rozwoju jego twórczości*,
Barbara Żechowska: *O twórczym rozwoju nauczyciela słów kilka*,
Stanisław Juszczyk: *Informatyka a twórczy rozwój nauczyciela*,
Kazimierz Czarniecki: *Rozwój twórczy człowieka (Warunki. Proces. Wyniki.)*,
Piotr Kowolik: *Nauczyciel twórczy w klasach I-III tak. Ale jaki? (Próba zarysowania sylwetki)*,
Jan Łysek: *Warunki kreowania koncepcji twórczego rozwoju nauczyciela*,
Eugenia Rostańska: *Wielostronność formacji nauczyciela jako podstawa twórczej in-*

terpretacji standardu programowego, Katarzyna Krasoń: *Kształcenie literackie nauczycieli – zachowania algorytmiczne czy heurystyczne*, Gabriela Paprotna: *Niepowodzenia i trudności zawodowe w rozwoju nauczyciela (w świetle badań nauczycieli wychowania przedszkolnego)*, Wiesława Sacher: *Poziom kompetencji zawodowych nauczyciela muzyki w młodszych klasach szkoły podstawowej jako jeden z ograniczeń dydaktycznych możliwości twórczych*, Maria Sośnierz: *Czy istniejąca integracja kultury i cywilizacji pozwala człowiekowi twórczo przeżywać terażniejszość?*, Małgorzata Mnich: *Twórczy rozwój nauczyciela klas początkowych*.

Praca ma charakter *stricte* homogeniczny. Jest podporządkowana koncepcji wyraźnie ustalonej przez redaktora naukowego książki.

Autorzy stawiają szereg pytań, na które starają się udzielić czytelnikom wyczerpującej odpowiedzi. Większość podejmowanych zagadnień oscyluje wokół następujących kwestii: pod wpływem jakich czynników dokonuje się ewolucja pracy pedagogicznej we współczesnej rzeczywistości, w warunkach intensywnie przebiegającej zmiany społecznej? Na skutek oddziaływania jakich czynników przejście od odtwórczości (imitacji) do twórczości w dziedzinie wychowania staje się możliwe, oczekiwane, pożądane, a wręcz konieczne? Co stanowi rację oraz przyczynę tego procesu. Zgodnie z tezą – akcentowaną przez zespół autorów – ewolucja pracy pedagogicznej dokonuje się obecnie w ramach szerszych przeobrażeń, jakim podlegają społeczeństwa postindustrialne. Oznacza to, że przejście od replikacyjnych do *stricte* twórczych form pedagogicznego działania jest uwarunkowane oddziaływaniem dwójakiego rodzaju czynników sprawczych. W tym dychotomicznym podziale dostrzec można:

1. Wielorakie zmiany i przeobrażenia zachodzące w społeczno-kulturowym otoczeniu systemu oświatowego. Powodują one modyfikację zadań stojących przed praktyką wychowawczą, ponieważ uzasadniają konieczność kształtowania nowego (nowoczesnego) typu osobowości, lepiej przystosowanej do wymogów obowiązujących w społeczeństwie postindustrialnym. Te nowe cele – bardziej złożone i zróżnicowane – mogą być osiągnięte jedynie za cenę rezygnacji z pewnych utrwalonych i dawno już ustalonych „odtwórczych” form pracy pedagogicznej.

2. Przemiany dokonujące się wewnątrz samego systemu edukacyjnego, a więc w obrębie samej instytucji wychowania, kształcenia i nauczania. Powodują one zasadniczą zmianę warunków, w jakich przebiega realizacja wielorakich celów dydaktyczno-wychowawczych.

Obie grupy czynników, choć rodzajowo odmienne, sprawiają, że nabiera znaczenia i rodzi się nowa forma pracy w dziedzinie wychowania: „praca twórcza” i „działalność kreatywna”.

Recenzowana praca jest w znacznym stopniu oryginalna. Myślę, że wśród polskich publikacji pedagogicznych ostatniego okresu nie ukazało się zbyt wiele opracowań zajmujących się przedmiotową problematyką.

Zgadzam się z myślą przewodnią tomu, iż książka zawierająca materiały pokonferencyjne nie może stanowić (i oczywiście nie musi) spójnego studium,

w którym poglądy poszczególnych autorów wzajemnie się uzupełniają. Wprowadzenie ogólne redaktora naukowego jest w pełni wystarczającą prezentacją tomu jako zróżnicowanej całości licznych, zarówno faktograficznych, jak i analitycznych opracowań szczegółowych. Zdecydowana większość artykułów reprezentuje, w moim przekonaniu wysoki i bardzo zadowalający poziom naukowy. Wszyscy autorzy (niezależnie od przypisywanego w danej chwili statusu naukowego) to osoby w pełni kompetentne, posiadające prawo do wygłoszenia własnych – także niekonwencjonalnych – poglądów.

Wiele jest w pracy stwierdzeń nowych, skłaniających do dalszych przemyśleń. Jednym słowem, książka szczególnie interesująca i inspirująca, zmuszająca do pogłębionej refleksji nad kreowaniem sylwetki nauczyciela twórczego; książka istotna nawet dla tych, którzy odmiennie prognozują dalszy rozwój pedagogiki wczesnoszkolnej w naszej rzeczywistości społecznej.

Recenzowany tom artykułów zawartych w omawianej pracy uznaję za wysoce wartościowy, teoretycznie i metodologicznie poprawny. Wydanie książki – pracy zwartej pod redakcją prof. dr. hab. Stanisława Juszczyka – uznaję za celowe i przydatne dla teoretyków problemu, studentów poszczególnych kierunków nauczycielskich, nauczycieli praktyków, a także pracowników nadzoru pedagogicznego.